



ASTA TURSKIENĖ KVIEČIA MATYTI IR MYLĖTI VISOKIĄ LIETUVĄ

☒ Užsienio lietuvių Švietimo centras – mažas (vos keturi darbuotojai) ir dar palyginti naujas (vos trejų metų) darinys, bet jau visai neblogai pažįstamas užsienio lietuviams, ypač tiems, kurie vienaip ar kitaip susiję su švietimu. Pašnekinti centro vadovę Astą Turskienę norėjau jau nuo to laiko, kai ji kalbėjo PLB Seime Vilniuje rugpjūčio mėnesį. PLB Seimo delegatai jos pranešimu labai gyvai domėjosi ir negalėjo sustoti klausinėję, pamaniau, kad tai ženklas, rodantis, jog pokalbis su A. Turskiene būtų vertas „Pasaulio lietuvių“ puslapių. Bet galutiniu impulsu parengti šį interviu tapo tai, kad lituanistinių mokyklų užsienyje kuravimą iš Užsienio reikalų ministerijos perimant Švietimo ir mokslo ministerijai, greičiausiai joms talkinti teks būtent Užsienio lietuvių švietimo centrui, vadovaujamam A. Turskienei. Tad pokalbis su ja yra apie tai, kas jau nuveikta, ir apie tai, kas planuojama ateityje.

Jūsų centras veiklą pradėjo prieš beveik trejus metus, o nuo 2013-ųjų veiklos gairės ir atsakomybė gali būti gerokai išplėstos – Švietimo ir mokslo ministerijai perėmus į savo globą savaitgalines lituanistines mokyklėles, galbūt kuruosite ir jas. Kaip centras tam ruošiasi? Džiaugiatės ar nuogaustaujate dėl šio naujo iššūkio?

Dar nėra priimtas galutinis sprendimas dėl savaitgalinių lituanistinių mokyklų kuravimo perdavimo Užsienio lietuvių švietimo centrui. Kol kas vyksta šio klausimo derinimas tarp Švietimo ir mokslo ministerijos bei Užsienio reikalų ministerijos. Mes dalyvavome kelete posėdžių ir savo ruožtu pradėjome daugiau domėtis neformaliojo švietimo mokyklomis. Jeigu šias mokyklas bus skirta kuruoti

mums, mes būsime pasirengę tai daryti. Ir neturėdami šios funkcijos, mes palaikėme glaudžius ryšius su Kaliningrado srities, Airijos lituanistinėmis mokyklomis, stengėmės padėti įvairiais būdais kiekvienai mokyklai ar darželiui, kuris kreipdavosi.

PLB atstovai, sužinoję, kad lituanistinės mokyklėlės bus kuruojamos ŠMM, ir nudžiugo, ir nuliūdo. Apsidžiaugta, nes švietimą kuruos jį išmanantys profesionalai, tačiau būgštaujama dėl to, kad finansinių ir žmogiškųjų išteklių veiklai vykdyti funkciją atidavus kitai ministerijai lyg ir neskirta. Tad kokia padėtis yra dabar?

Finansiniai klausimai taip pat yra dar sprendžiami. Dėl lėšų vykdyti veikloms su neformaliojo švietimo mokyklomis bendrą sprendimą priims Švietimo ir mokslo ministerija bei Užsienio reikalų ministerija. Dėl žmogiškųjų išteklių galiu pasakyti tiek, kad jei ši funkcija bus skirta Užsienio lietuvių švietimo centrui, tai skirsime vieną asmenį šiam klausimui kuruoti. Šiuo metu centre dirba keturi darbuotojai.

Paskutinis URM organizuotas lituanistinių mokyklų mokytojų seminaras įvyko rudenį. Kokių planų mokytojams turite jūs? Ką ketinate siūlyti, organizuoti, jei lituanistinių mokyklų kuravimas atiteks jums?

Kaip ir minėjau, jei ši funkcija – kuruoti užsienio lituanistines mokyklėles – atiteks Užsienio lietuvių švietimo centrui, pirmiausia mes planuotume atlikti poreikių tyrimą ir ateityje veiklas planuoti atsižvelgiant į šio tyrimo išvadas. Taip pat galvojame organizuoti seminarus (ir vasaros stovyklą pedagogams) Lietuvoje ir vietose, kuriose mokytojai galėtų dalintis patirtimi, sužinoti švietimo naujienas. Kviestume užsienio formaliojo švietimo mokyklas pasidalinti patirtimi su savaitgalinėmis mokyklėlėmis, kurtume bendradarbiavimo tinklus. Idėjų ir galimybių jas įgyvendinti turime. Kai kurias minėtas veiklas jau esame išbandę ir džiaugiamės gražiais rezultatais. Bendri projektai su JAV Maironio lituanistine mokykla bei Kaliningrado srities lietuvių kalbos mokytojų asociacija, vasaros stovykla „Lietuva – esi, buvai ir būsi“ užsienio lietuvių bendruomenių vaikams sulaukė gražių įvertinimų tiek iš pedagogų, tiek iš mokinių bei jų tėvų.

Jau ne naujiena jūsų darbas su formaliojo švietimo lietuvių mokyklomis užsienyje. Kaip apibendrintumėte tuos beveik trejus veiklos ir bendradarbiavimo su tomis mokyklomis metus? Kur pagalbos reikėtų daugiau? Kokia atskirų kraštų specifika?

Manau, jog per trejus metus padarėme tikrai nemažai. Dauguma yra tęstinės: kasmetiniai kvalifikacijos tobulinimo seminarai pedagogams ir vadovams, mokytojų atestacija, ekskursijų organizavimas šių mokyklų moksleiviams, mokinių ir pedagogų konferencijos, tautinių dainų ir šokių festivalis, raiškiojo skaitymo konkursas ir kt. Kitais metais planuojame vykdyti mokinių mainų programą. Labai svarbu tai, kad per trejus metus mus visus taip suvienijo bendri darbai ir bendri interesai, kad dabar jau tvirtai jaučiame vieni kitų petį, besąlygiškai pasitikime vieni kitais ir esame viena komanda. Patirtis rodo, kad sunkiau mums patiems pasiekti Baltarusijos krašte esančias formaliojo švietimo mokyklas dėl griežtos sienų kontrolės, tačiau šių mokyklų mokytojai ir mokiniai aktyviai dalyvauja visose mūsų siūlomose veiklose. Kiekviena mokykla savita, nes dirba pagal tų šalių, kuriose yra, programas. Dirbti jose tikrai nėra lengva, nes tiek šių mokyklų vadovai, tiek pedagogai derina dviejų skirtingų šalių švietimo sistemų keliamus reikalavimus. Labai gerbiu šiuos žmones ir jų atliekamą darbą.

Kita jūsų veiklos sritis - užsienio lietuviai, norintys studijuoti arba jau studijuojantys Lietuvos universitetuose, kolegijose ir profesinėse mokyklose. Jūsų centro veiklos metu kiek pakito stojimo tvarka užsienio lietuviams. Kodėl ir kokius jau matote pokyčių rezultatus?

Taip, tvarka kiek pakito. Anksčiau užsienio lietuviai buvo priimami į valstybės finansuojamas vietas ne konkurso tvarka. Pagal 2012 m. kovo 28 d. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintą „Užsienio šalių institucijose išsilavinimą įgijusių asmenų priėmimo į valstybės finansuojamas studijų vietas tvarkos aprašą“ išeiviai ir lietuvių kilmės užsieniečiai dalyvauja bendrajame konkurse į valstybės finansuojamas studijų vietas kartu su Lietuvoje vidurinį išsilavinimą įgijusiais stojančiaisiais.

Tačiau išeivijai ir lietuvių kilmės užsieniečiams prie bendro konkursinio balo, apskaičiuojamo pagal „Geriausiųjų eilės sudarymo tvarkos aprašą“, pridedami papildomi 2 balai, o užsienio lietuvių mokyklų, kurių sąrašas pateikiamas minėtame tvarkos apraše, absolventams – dar 2 papildomi balai. Bet kol kas neturime jokių duomenų, ar tai turėjo kokios nors teigiamos ar neigiamos įtakos, nes įvyko tik vienas priėmimas.

Paprastai tarp lietuvių studentų iš užsienio dominuoja Lenkijos lietuvių jaunimas. Kaip manote kodėl? Gal pastebimi šios tendencijos pokyčiai? Gal kai tiek daug lietuvių išvyksta svetur, dalis jų atžalų grįžta mokytis į

Lietuvą? Ar lietuvių universitetai vis dar negali konkuruoti su šalių, kur daugiausia emigrantų, universitetais?

Ar lietuvių universitetai vis dar negali konkuruoti su šalių, kur daugiausiai emigrantų, universitetais, negaliu atsakyti, nes aiškintis Lietuvos ir užsienio universitetų reitingus, konkurencijos klausimus nėra centro funkcija ir į tai mes nesigiliname. Mūsų patirtis rodo, kad pakankamai nemažai grįžta į Lietuvą mokytis vaikų dėl skirtingų bendrojo ugdymo programų reikalavimų kitose šalyse. Paskui vaikus sugrįžta ir tėvai. Tai džiugina. Šiais metais mūsų centras vykdė užsienio lietuvių studentų tyrimą „Užsienio lietuvių kilmės studentų, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose adaptacija Lietuvoje“, kurio tikslas išsiaiškinti, kaip vyksta užsienio lietuvių kilmės studentų adaptacija Lietuvoje, su kokiomis pagrindinėmis problemomis jie susiduria studijų metu bei kokia yra užsienio lietuvių kilmės studentų motyvacija likti po studijų baigimo Lietuvoje. Šio tyrimo duomenimis, maždaug 55 procentai užsienio studentų yra iš Lenkijos, kiti – iš Rusijos, Baltarusijos, Ukrainos, Latvijos ir t. t., bet jų yra žymiai mažiau. Manau, kad iš Lenkijos studijuojančių lietuvių daugiau yra todėl, kad ten nemažai ir formaliojo ir neformaliojo švietimo lietuvių mokyklų. Jose vaikai skatinami studijuoti Lietuvoje. Nors tyrimas dar tik apibendrinamas, tačiau jau paaiškėjo, kad dažniausiai užsienio lietuviai, važiuodami studijuoti į Lietuvą, planuoja šalyje pasilikti ilgam ir yra pakankamai motyvuoti integruotis į Lietuvos visuomenę.

Kadangi glaudžiatės po Vilniaus lietuvių namų stogu, talkinate ir jiems. Papasakokite kaip?

Užsienio lietuvių švietimo centras yra Vilniaus lietuvių namų struktūrinis padalinys ir įsikūręs po šios gimnazijos stogu. Mes aktyviai dalyvaujame komplektuojant mokyklos naujas klases, mokyklos mokytojai dalinasi savo praktine patirtimi kvalifikacijos tobulinimo seminaruose, moksleivius dažnai vežame į užsienio mokyklas dalyvauti festivaliuose, konkursuose, rengiame Vilniaus lietuvių namų bei užsienio lietuvių mokyklų bendradarbiavimo projektus. Įsikūrus centrai labai išaugo naujų mokinių skaičius bei geografija: šiandieną mokosi vaikai iš 22 pasaulio šalių, kasmet priimame po 30-40 naujų moksleivių iš užsienio. Manau, jog mokyklai centras – tarsi langas į pasaulį, skleidžiantis žinią apie šią gimnaziją ir kviečiantis lietuvičius mokytis Lietuvoje, o centrai mokykla – pagrindas, į kurią galime atsiremti, kai reikia lietuvių kalbos mokymo patirties, kultūros ir etnokultūros klausimais, praktiškai pristatant švietimo naujoves. Mano nuomone, tai tikrai geras darinys, nes Vilniaus lietuvių namai siekia būti namais

kiekvienam lietuviui. Gal todėl mūsų visų darbai viena kryptimi duoda tikrai gerus rezultatus.

Jūsų centras taip pat planavo nuotolinį mokymą. Bet ar tai nesidubliuoja su jau sėkmingai ne pirmus metus vykstančiu Ozo gimnazijos nuotoliniu mokymu?

Poreikis nuotoliniu būdu mokytis lietuvių kalbos tikrai didelis. Nemanau, kad būtume konkurentai ar dubliuotume Ozo gimnazijos darbą, greičiau papildytume vieni kitus, sudarydami užsienio lietuviams daugiau galimybių neužmiršti savo kalbos ir kultūros. Pas mus būtų galima mokytis tik lietuvių kalbos, o ne privalomai mokytis visų bendrojo lavinimo dalykų. Be to, tai galėtų daryti tiek vaikai, tiek suaugusieji.

Visos minėtos veiklos sritys susijusios su lietuvybe, jos puoselėjimu ir išsaugojimu. Ką jums pačiai ši sąvoka reiškia? Kaip keitėsi požiūris į svetur gyvenančius lietuvius pradėjus vadovauti šiam centrui?

Lietuva, tauta, kalba ir kultūra – visa tai man didelės vertybės, sudarančios mano gyvenimo mūro pamatus. O gerbti, mylėti ir didžiuotis tuo mane išmokė tėvai. Kaskart apsilankiusi kitoje šalyje pasitikrinu šių vertybių stabilumą. Daug galėčiau atsisakyti dėl savęs asmeniškai, bet ne Tėvynės. Jau po trijų dienų mane kamuoja nesuvaldomas ilgesys. Tačiau žmonių likimai patys įvairiausi. Pamačiusi, kiek užsienio lietuviai investuoja savo laiko į tai, kad jų vaikai nepamirštų kalbos, kultūros, kaip daug ir kūrybingai jie dirba – galiu tik žavėtis jais ir dėkoti už tą neįkainojamą darbą.

Jeigu galėtumėte duoti tik vieną patarimą lituanistinių mokyklų mokytojams, koks jis būtų?

Matyti ir mylėti Lietuvą visokią: ir tokią, kokia ji yra čia, protėvių žemėje, aiškiai apibrėžtą sienomis, ir tokią – daug didesnę, kurią sukuria jie patys savo rankom ten, kur gyvena. Atvykusi visur aš ją randu. Ir ji visur labai labai graži.

Astą Turskienę kalbino "Pasaulio lietuvių" redaktorė Deimantė Dokšaitė

2013 m. Nr. 1/513.